

Urška Pečkaj

»SHARED HISTORIES FOR A EUROPE WITHOUT DIVIDING LINES«

A FOLLOW-UP SEMINAR, MEDNARODNI SEMINAR POD OKRILJEM SVETA EVROPE

UVOD

Kot državljani Evrope si njeni prebivalci delimo zgodovino, univerzalno (zahodno) kulturo, hkrati pa so med nami še vedno meje, ki niso le državne, ampak obstajajo v samem dojemanju zgodovine. Zgodovina, njeno pisanje, poučevanje in interpretacija dogodkov so po mnenju večine nacionalna zadeva, kar pa želi Svet Evrope preseči z različnimi projekti in seminarji.

Sam projekt »*Shared histories for a Europe without dividing lines*« (2010–2014) je ciljno usmerjen v dvigovanje zavesti o pomembnosti vključevanja določenega dela evropske zgodovine, t. i. »*skupnih zgodovin*«, v nacionalni kurikulum vseh evropskih držav. To je ključno v času, ko mnogo evropskih držav zmanjšuje delež poučevanja evropske zgodovine. Takšni rezi v imenu varčevanja pri poučevanju zgodovine lahko postanejo instrument ideološke manipulacije, propagande ali pa so lahko uporabljeni za promoviranje ultranacionalističnih, ksenofobnih ali rasističnih idej. Prav v času evropske krize in negotovosti pa je treba izpostaviti pomembnost medkulturnega dialoga in razumevanja, ki se poučuje skozi »*skupno zgodovino*«.« Dva ključna elementa le-te sta:

- države poučujejo in učijo o različnih nacionalnih zgodovinah, tako da se učenci zavedajo, da je več perspektiv zgodovine,
- »*deljene zgodovine*« se osredotočajo tudi na vidike zgodovine, ki so imeli vpliv po vsej celini, torej na skupno evropsko dediščino, sploh tam, kjer se različne nacionalne zgodovine združujejo, so si vzporedne ali v konfliktu.

Pod okriljem Sveta Evrope je bil seminar del projekta »*Shared histories for a Europe without dividing lines*«, katerega glavni cilj je bila spletna izdaja elektronske knjige, ki se dotika štirih zgodovinskih tematik, ki so po mnenju ustvarjalcev skupne Evropejcem in omogočajo razpravo in izmenjave znanja, mnenj na nadnacionalnem nivoju. Elektronska knjiga je izšla leta 2014 in je rezultat štiriletnega projekta, s katerim se želi obeležiti tudi šestdeseto obletnico Evropske kulturne konvencije in stoto obletnico začetka prve svetovne vojne. Sama e-knjiga je bila izdana 5. maja 2014, pred tem pa je bila izvedena zaključna konferenca projekta na Dunaju, katere namen je bil predstaviti glavne rezultate in ugotovitve štiriletnega projekta.

Dvodnevni seminar je potekal v prostorih Filozofske fakultete v Ljubljani, na njem pa so se zbrali različni strokovnjaki s področja poučevanja zgodovine, zaposleni na univerzah, člani zgodovinskih organizacij, člani Sveta Evrope, profesorji zgodovine in študenti druge stopnje zgodovine na Filozofski fakulteti. Naj naštejem le široko paleto držav, ki so jih zastopali udeleženci: Albanija, Avstrija, Bosna in Hercegovina, Bolgarija, Hrvaška, Kosovo, Madžarska, Makedonija, Moldavija, Nizozemska, Romunija, Slovenija, Srbija, Ukrajina.

VSEBINA SEMINARJA

Prvi dan se je začel s pozdravnimi nagovori. S pozdravnim nagovorom in izrečeno dobrodošlico udeležencem je seminar odprl prodekan Filozofske fakultete, Gregor Perko. Tatjana Minkina-Milko, vodja enote za poučevanje zgodovine pri Svetu Evrope, je udeležence pozdravila v imenu Sveta Evrope, Andreja Rihter, direktorica mednarodne ustanove Forum slovanskih kultur, pa je izrazila ponos, da seminar poteka prav v Sloveniji. Danijela Trškan, predstojnica Oddelka za zgodovino na Filozofski fakulteti v Ljubljani in predsedujoča seminarja, je udeležence seznanila s potekom seminarja in pričakovanji.

Sledile so uvodne predstavitve e-knjige s strani strokovnjakov Sveta Evrope: Briana Carvella, Johna Hammerja in Lusie de Bivar Black. Zatem smo se udeleženci posvetili ključnim vprašanjem za uspešnejši potek seminarja:

- Kako se vsaka od štirih tematik povezuje z zgodovinskim učnim načrtom v šolah ali z izobraževanjem učiteljev v vaši državi? Ali vam pride na misel še kakšna tematika, ki bi lahko ponazarjala skupno zgodovino?
- Ali bi se e-knjiga lahko uporabljala v šolah ne le pri poučevanju zgodovine, ampak tudi pri poučevanju drugih predmetov?

Ugotovili smo, da se izbrane tematike e-knjige (*The impact of Industrial Revolution, Education, Europe and the World, Human Rights as Reflected in the History of Art*) dobro povezujejo tako s poučevanjem v šolah in z izobraževanjem učiteljev, še posebej je to opazno pri temi industrijska revolucija. Ugotovili smo, da se e-knjiga zaradi bogate vsebine, povezav in premišljene izbire virov lahko uporablja pri mnogih drugih predmetih, kot so npr. likovna umetnost, geografija, angleščina, francoščina itd.

Popoldanski del seminarja je potekal v obliki skupinskega dela, čemur je bil namenjen tudi glavni del seminarja. Udeleženci smo se razdelili v dve skupini, ki sta delali vzporedno in se posvečali dvema tematikama pod vodstvom dveh strokovnjakov. Delalo se je predvsem na rabi in ugotavljanju uporabnosti e-knjige za tematiko o industrijski revoluciji ter na izobraževanju. Po preteku določenega časa sta skupini rotirali.

- V prvi skupini, ki se je posvečala temi *Izobraževanje*, sta razpravo vodila Brian Carvell in Luisa de Bivar Black, oba iz Sveta Evrope. Animatorja skupine sta udeležence spodbujala tako z zanimivim uvodom v delo o izobraževanju kot tudi s postavljanjem provokativnih vprašanj in spodbujanjem k razpravi. Posvečali so se predvsem vprašanju spola in njegovih (ne)prednosti, branju slik ter univerzam in skupni zupščini, ki si jo delimo. Udeleženci so ustvarjali s pomočjo e-knjige ter sestavljali nove naloge, tako za poučevanje v razredu kot za izobraževanje učiteljev. Izpostavili so dobre nove ideje udeležencev, ki jih bo Svet Evrope lahko uporabil za nadaljnje izpopolnjevanje e-knjige.
- V drugi skupini, ki se je posvečala temi *Vpliv industrijske revolucije*, pa sta razpravo vodila John Hamer iz Sveta Evrope in Andreja Rihter, direktorica Foruma slovanskih kultur. Beseda je tekla o tem, kako primerne so aktivnosti in izbrana snov v e-knjigi za delo z učenci v posamični državi, pa tudi o tem, kakšne načine prilagoditve aktivnosti bi udeleženci sami predlagali, da bi jih napravili relevantnejše za učence v svoji državi. Udeleženci so podajali svoje mnenje in težave, s katerimi se soočajo pri poučevanju o industrijski revoluciji, saj je v državah vzhodnega dela Evrope in Balkana industrijski razvoj potekal drugače.

Drugi dan seminarja so udeleženci takoj začeli z delom v skupinah, ki je potekalo enako kot prejšnji dan. Na vrsto sta prišli še preostali tematiki v e-knjigi.

- Prva skupina se je posvečala tematiki Evropa in svet. Udeleženci so se posvečali vprašanjem generacij, kaj te sploh so in kakšne vrednote so jim skupne in različne, zakaj so pomembne in kakšen je naš pogled na njih. Udeleženci so našli precej vrednot, skupnih različnim nacionalnostim, a različnih skozi zgodovino in generacije. Poudarilo se je še danes preveliko evropocentričnost učbenikov ter pohvalilo drugačen vidik, ki ga ponuja sama e-knjiga z določenimi nalogami in viri.
- Zadnja tematika, kateri se je posvečala druga skupina, je bila Človekove pravice skozi zgodovino umetnosti. Poglobilo se je v določene aktivnosti za učence v delu »*Only if you are human*«, največ časa pa se je posvetilo rabi in branju slikovnega gradiva, ki ga ponuja e-knjiga. Mnenja so se kresala predvsem ob vprašanju primernosti po mnenju nekaterih udeležencev (pre)nazornih slik za poučevanje o holokavstvu in o zločinih nad ameriškimi domorodci, občutljivosti učencev in kako se soočiti z občutljivimi vprašanji. Izpostavili so tudi problem različnega odnosa posamičnih držav in šolstva do holokavstva, nacističnih taborišč ipd. Udeleženci so poudarili pozitivno stran vključevanja umetnosti in muzejev v poučevanje zgodovine.

REZULTATI IN POZITIVNE IZKUŠNJE

Ob koncu seminarja so bili podani ključne ugotovitve in rezultati seminarja. Celotno delo v skupinah je spremljalo vprašanje, kako bi lahko s pomočjo projekta, kot je ta e-knjiga, prišli do enotnejšega pouka izbranih in drugih predlaganih tematik naše skupne zgodovine, se izogibali posploševanju, a hkrati izpostavili specifične nacionalnih zgodovin, spodbujali strpnost in multikulturalizem. V skupinah so udeleženci predstavili nekaj konkretnih primerov težav, s katerimi se srečujejo pri poučevanju, pa tudi dobre prakse, ki že dajejo rezultate. Kot ključna želja udeležencev se je izpostavila potreba po prevodu e-knjige v več jezikov, da bi bila raba lažja. Predstavniki Sveta Evrope so se na to takoj odzvali in se zavzeli, da bi se to uresničilo, seveda s prošnjo, da bi to delo opravili udeleženci, saj je proračun projekta močno omejen.

Evalvacija seminarja je pokazala, da so bili udeleženci z njegovimi rezultati, uporabnostjo e-knjige in samo izvedbo zelo zadovoljni. Pohvalili so zlasti dobro organizacijo, možnost uporabe pridobljenih znanj in e-knjige, nesebično pomoč študentov zgodovine, ki so pomagali pri izvedbi, ter odlično ozračje med udeleženci. V evalvaciji so kot pozitivno izpostavili: pomembnost izpostavitve tem o vrednotah in stereotipih, dobro zastavljene razprave in uporabnost orodij, ki jih ponuja e-knjiga, vključevanje novih tehnologij v pouk zgodovine, možnost (svobodne) debate in izmenjave idej za uporabo e-knjige, možnost prilagoditve gradiva za različne starostne skupine, didaktično ustreznost e-knjige ter vključenost različnih generacij v sam seminar, kar omogoča več pogledov na vsebino seminarja. Udeleženci so opozorili, da bi seminar o tako obsežnem projektu moral biti daljši, saj se posamezne zanimive ideje niso do konca izkristalizirale. Tudi sami organizatorji iz Sveta Evrope so zadovoljno izrazili upanje, da se v Ljubljani spet kdaj srečamo, in udeležence povabili, da se udeležijo prihodnjih seminarjev.

Projekt »*Shared histories*« in njegov rezultat, torej izdelana e-knjiga, ponujata poučevanje, ki uporablja več perspektiv za razkrivanje zgodovine v vsej njeni kompleksnosti. Izogiba se predsodkom in stereotipom, in kar je zelo pomembno, ne označuje ljudi iz drugih držav in kultur kot »*drugih*« ali še bolj nevarno, kot »*sovražnike*«. Projekt s to e-knjigo omogoča mladim ljudem, da vidijo zgodovino skozi širšo prizmo, ki gre prek nacionalnega ali skupinskega interesa. S pomočjo e-knjige lahko vsi, tako učenci kot učitelji, dobijo občutek, kako drugi gledajo na svet, ustvarjajo razumevanje in se izogibajo konfliktom. S pomočjo takih seminarjev in projektov je omogočeno vsem nam, ki smo udeleženi v proces poučevanja, da smo bolj motivirani, se izpopolnjujemo, spoznavamo drugačne vidike zgo-

Udeleženci seminarja. (Foto: Matjaž Rebolj.)

dovine, iščemo vsem skupne vrednote, navade in tradicije, hkrati pa spoštujemo različnost. Vse to spodbuja soodgovornost za skupno dobro, družbeno kohezijo, solidarnost, in kar je v teh viharnih časih ključno – lahko pomaga prinesiti mir v multikulturni svet. Našim učencem pa pouk, obogaten s tako e-knjigo, pomaga: razumeti vsakodnevne politične in družbene procese, razviti kritično mišljenje in odprtost za nove izkušnje in druge kulture, živeti se v perspektivo drugega, uvideti politične in druge oblike manipulacije, najti svoje mesto v multikulturnih družbah ter sami Evropi in svetu, ne nazadnje pa tudi prispevati k spravi, grajenju miru in preprečevanju konfliktov.

900-stranska e-knjiga ni namenjena le učiteljem in učencem, temveč tudi njihovim družinam, sestavljalcem učnih načrtov ter mnogim drugim. Je zelo uporabna, saj se lahko uporablja na tablicah, pametnih telefonih in računalnikih. Dostopna je komurkoli (<http://shared-histories.coe.int>), je brezplačna in kot rezultat štiriletnega projekta strokovnjakov z mnogih področij je zanesljivo orodje, ki nudi vpogled v prihodnost poučevanja zgodovine v celotni Evropi.